

lichaam is voor hem een „temple en marche”, een „architecture mouvante” *). In zulk een bewegingsuitdrukking heeft de Fransche kunst steeds uitgemunt: de antieke kunst was veel soberder in hare gebaren, niet minder levend maar veel minder handelend van voorstelling. En bij Rodin wordt die beweging niet slechts uitgedrukt door de algemeene houding en door den stand der ledematen, maar door het geheele lichaam in al zijn onderdeelen. Vandaar de onmogelijkheid zijn beelden — b.v. de Eva, de Kus, of het Eeuwig idool — weer te geven in één enkele photo, aangezien bijv. profiel en „en face” aanzicht volkomen uiteenloopen en uit het een onmogelijk zonder meer het andere valt af te leiden. Eene voornaamste zijde, van waaruit het beeld aanschouwd moet worden, is niet aan te geven: van alle kanten is het even belangrijk, zijn beelden willen van alle zijden gezien worden.

Ten opzichte van die bewegelijkheid van Rodin's beelden, dienende om het volle leven weer te geven, is de kunstenaar wel vergeleken bij Michelangelo, en inderdaad ligt die vergelijking voor de hand. Inforschheid van lijnen en conceptie, grootschheid en machtige aanvoeling van gedachten vertoonen beiden in hun meesterwerken veel overeenkomst †). Toch, ook al ondervond de Fransche kunstenaar den invloed van den hoog door hem vereerden Renaissance-voorganger, er bestaan ook verschillpunten tusschen beider opvatting. Bij den Italiaan bovenal een geweldige heroïsche spierkracht, waarin zich de bewogenheid ontlaadt, bij Rodin veeleer een nerveuze kracht bij de door hem afgebeelden. Zoo kon Mauclair als zijn oordeel uitspreken §): „Je persiste à penser que leur ressemblance tient plutôt à l'identité morale, à la conception qu'à la technique”.

Maar ook Rodin zocht bovenal 's menschen zieleleven weer te geven in al zijn rijkdom. Wat Barye met wonderbaarlijken kunstzin en kunstvaardigheid tot stand bracht ten opzichte van het dier in al zijn gemoedsaandoeningen en specifieke karaktertrekken, dat verrichtte Rodin ten opzichte van de menschelijke affecten. Zijn borstbeelden b.v. zijn, naar Cladel opmerkt, „fantômes plus puissants dans leur vaste immobilité que les êtres réels en l'agitation de leur vie fugitive.” Van een dier busten, die van een Amerikaanschen jongen man, zegt Maillard dat daarin het Noord-Amerikaansche ras met een verrassende juistheid op meesterlijke wijze is weergegeven. En wat Rodin's menigvuldige vrouwefiguren betreft, zij spreiden tegelijk wilskracht en nervositeit, overleg en wellust ten toon, de samengesteldheid der inwendige roerselen van haar, voor een zoo groot deel instinctief, zieleleven belichamend.

*) Elders heet het: „La danse est de l'architecture animée”.

†) Volgens Bénédite schommelde Rodin geruimen tijd tusschen den invloed van Michelangelo en dien van Phidias, d.w.z. tusschen het expressieve en het plastisch type van ideaal.

§) Op. cit., pag. 131, vgl. ook pag. 110.